

Kwetsbaarheid en synodaliteit : een paasweg !

Allereerst dank voor deze uitnodiging.

Tussen 2020 en vandaag ligt niet alleen een hele afstand in de tijd, maar ook in onze ervaringen en in ons omgaan met de tijd en de omstandigheden.

Graag wil ik u laten delen in het synodaal proces dat gedurende al deze maanden bezig is onder religieuzen wereldwijd – een ‘samen op weg gaan’, georganiseerd en gestimuleerd door de UISG – de Internationale Unie van algemeen oversten. Mogen ook wij, hier, ons erin opgenomen weten en ons erdoor laten verrijken.

1. De UISG – een platform dat verbindt

Tijdens de voorbije corona-maanden heeft de UISG blijk gegeven van een groot dynamisme. Het heeft een platform aangeboden aan religieuzen wereldwijd om elkaar via ZOOM te ontmoeten. Netwerken van verbondenheid en ondersteuning.

Soms waren we met 600 aangesloten. Een andere keer met 450, van over geheel de wereld. Grote en kleine congregaties. In vele talen. Telkens met de kans om in kleine taalgroepen elkaar te ontmoeten en uit te wisselen.

Drie echo's :

- Vanuit Zuid-Amerikaanse congregaties : De verbondenheid met de UISG is voor ons een cadeau. Er wordt zoveel goeds en zoveel rijkdom gedeeld. Er wordt ons een globale horizon geschonken waarop we trachten een antwoord te geven met ons religieus leven. Dat verruimt ons hart. We hebben zorg voor de inlandse congregaties die niet de middelen hebben om hieraan deel te nemen.
- Vanuit Afrika. De UISG is werkelijk bezig met een ‘mondiale zusterlijkheid’ te creëren door ruimte te scheppen voor stemmen die tot nu toe niet gehoord werden. Meer ruimte voor de Afrikaanse stemmen.
- Vanuit West-Europa. We hebben de ervaring opgedaan dat er veel leed is, maar de verbondenheid heeft ook hoop gecreëerd. Het gaat er niet altijd om grote dingen te doen, veeleer om ‘aanwezig’ te zijn. Soms lijkt die aanwezigheid op

een 'druppel', die 'kleine goedheid', maar ze is belangrijk en scheidt hoop. Ook het gebed heeft zo'n wervende kracht die ons vooruit stuwt.

Ondertussen kreeg de UISG ook een nieuw logo dat ik u bij deze gelegenheid wil voorstellen. De UISG werd in 1965 gesticht, op vraag van paus Paulus VI, in volle concilietijd. Met drie opdrachten : internationaliteit, verbondenheid en zending. Bij de Unie zijn op dit ogenblik 1903 algemeen oversten aangesloten uit 97 landen, alles samen vertegenwoordigen zij meer dan 600.000 apostolische religieuzen.

Ook de website is vernieuwd.

Wanneer je op het logo tikt, is het in beweging, wat 'oneindigheid' oproept

- De vier letters zijn steeds met elkaar verbonden.
- De verschillende kleuren zijn de huidige voertalen binnen de UISG. Zij symboliseren de internationaliteit, de onderlinge contacten.

Groen = Engels + andere talen : Arabisch, Koreaans, Duits, Pools enz...

Geel = Italiaans

Blauw = Frans

Rood = Spaans

Oranje = Portugees.

Waarover werd er nu GEZOOMD ?

Over kwetsbaarheid en synodaliteit.

Over de band tussen beide.

Over de ervaring dat dit uiteindelijk een 'paasweg' is.

2. Onze kwetsbaarheid

De evangeliën van deze paasweek laten ons 'gekwetste' mensen zien. De vrouwen die vol verdriet naar het graf gaan. De leerlingen op weg naar Emmaüs die aan de vreemdeling vertellen alles wat er in Jeruzalem gebeurd is. De leerlingen die zich opsluiten uit angst voor de Joden. Wat zijn ze allen gekwetst, ten dode toe! Om wat met Jezus, hun Meester, gebeurd is. Om hun eigen houding – ze hebben Hem in de steek gelaten.

De paasevangeliën gaan deze gekwetstheid niet uit de weg. Jezus evenmin. Hij verschijnt hen als Verrezen met de tekenen van zijn wonden.

✚ Op 7, 10 en 11 nov. 2020 zijn er ZOOM-namiddagen met de gedelegeerden en het bestuurscomité van de UISG. Alle continenten zijn vertegenwoordigd. We zijn in volle pandemie. Enkele ervaringen.

- Er is het besef hoe belangrijk het is 'zorg' te dragen voor het leven én verbondenheid te creëren op een ogenblik dat velen geïsoleerd leven. En waar er verbondenheid is, is er zorg.
- 'Kwetsbaarheid', samen met nederigheid wordt het meest gekozen woord als samenvatting van deze on-line ontmoeting.
- Er is de ervaring dat het besef van onze kwetsbaarheid – die van onszelf, van onze congregatie tot die van de grote wereld – ons openbreekt om met mededogen en solidariteit naar de ander toe te gaan. We hebben 'verbondenheid' nodig om kwetsbaar te durven zijn en er niet voor te vluchten.
- Samen spreken over onze broosheid geeft kracht om te dragen en om te doorleven wat op onze weg komt. Met Gods genade.

- o Kwetsbaar en gekwetst. Broos en vergankelijk. Zo zijn we allen. Zo is onze wereld. Zo is onze aarde. Zo zijn wij. Zo ben ik.

We hebben deze mensen voor ogen : vrouwen, kinderen, oudere mensen in Oekraïne.

De vluchteling op Malta, door de paus omarmd. Een Boliviaanse vrouw die getuigt : 'het ergste wat me kon overkomen is als vrouw geboren te worden'.

Vluchteling : een jonge man uit Nigeria, Daniël. Hij deed er 4 jaar over om in Malta een veilige haven te vinden. Hij belandde in Libië en Tunesië en betaalde 6 x (mits er telkens voor te werken) mensenhandelaars om met een bootje de oversteek van de Middellandse zee te maken. Bij de derde poging is het hem gelukt. Na zijn ontroerend getuigenis werd hij 'omarmd' door paus Franciscus.

- o Ons verdriet is het verdriet van God. Gods verdriet is ons verdriet.

Eind februari stelde de Franse schilder Michel Pochet een aantal werken tentoon in de St. Michielskathedraal in Brussel onder de titel 'Gods barmhartigheid'.

Aan dit schilderij ' het verdriet van God' voegde hij 'Kiev' toe – 23 febr. 2022.

- ✚ Eind mei 2021 zijn er twee ZOOM-sessies : dezelfde groep als in november 2020, maar in een tweede ZOOM hebben mannelijke algemeen oversten de vrouwen vervoegd. Voor het eerst samen – een stukje synodale weg. Wat samenbrengt is de encycliek van Paus Franciscus 'Fratelli Tutti'.

Aan het begin van zijn encycliek becommentarieert de paus de parabel van de barmhartige Samaritaan. De Samaritaan maakt zich 'tot naaste' van de berooide man langs de weg, zonder naam, onbekend. Hij zorgt voor hem en doet een beroep op de herbergier om hem hierin te helpen. Misschien is het juist zijn 'Samaritaan-zijn' – en dus miskend door de Joden, levend als een tweederangsmens – misschien is het juist deze ervaring van 'gekwetst -zijn' die de Samaritaan open maakt voor de man langs de weg !

In Fratelli Tutti lezen we :

In deze tijd waarin alles lijkt te vervagen en zijn samenhang lijkt te verliezen, is het aangewezen om een beroep te doen op de 'soliditeit', die voortkomt uit het bewustzijn dat we in onze zoektocht naar een gemeenschappelijke toekomst, verantwoordelijk zijn voor de kwetsbaarheid van anderen. Solidariteit komt concreet tot uiting in dienstbaarheid, in heel verschillende vormen van zorg voor anderen. Dienstbaar zijn betekent *vooral zorgen voor de kwetsbare leden van onze gezinnen, van onze samenleving en ons volk*. Door die dienstbaarheid leren mensen *de meest kwetsbaren in de ogen te kijken en hun eigen verlangens, behoeften en streven naar macht opzij te zetten (...)*. *Wie dienstbaar is, kijkt altijd naar het gezicht van de kwetsbare broeder en zuster, raakt hen aan, voelt hun nabijheid, 'ondergaat' soms hun lijden en zoekt hoe ze ondersteund kunnen worden. Daarom is de dienstbaarheid nooit ideologisch, omdat ze geen ideeën, maar mensen dient. (115)*

Er werd GEZOOMD rond twee vragen :

- Welke oproep richten de Kerk en de wereld aan het religieuze leven ?
- Hoe kunnen we ons tot broer en zus maken ? (universele broederschap)

Enkele fragmenten uit de uitwisseling – een stukje synodale weg – mannen en vrouwen samen, in kleine taalgroepen :

- o Zich tot naaste maken betekent : tijd maken én luisteren. Een nieuwe invulling geven aan onze tijd. Zonder haast. Ook leren luisteren naar de stilte.
- o Zich tot broer en zuster maken te midden van een wereld die lijdt, die zoekt naar levensmogelijkheden op alle gebied, is een opdracht voor ons religieuzen. Broer en zuster zijn wordt ons niet automatisch gegeven. We moeten het 'leren' zijn, afleren wat ons egoïstische posities doet innemen. Het is een proces, een op weg gaan. Het is een bekering.
- o Wanneer de armoede haar hardste gelaat toont en het lijden ons leven raakt, dan is er alleen de tederheid die haar kan verzachten. De tederheid is een weg, bewandeld door sterke mensen. Het is de liefde die zich tot naaste maakt.

Tederheid is de tegenpool van elk streven naar macht, van het opdringen van ideeën en levensstijlen. Het is een beweging die komt vanuit het hart en oren, ogen en handen aanraakt.

- o Nabijheid doet beroep op al onze zintuigen : **luisteren** naar de kreet van zij die wanhopig zijn, zoals Jezus deed ten aanzien van melaatsen. **Zien** wat de werkelijke situatie is van mensen, zoals Jezus de arme weduwe in de tempel zag. **Aanraken**, fysisch, zoals Jezus de blinden en doofstommen aanraakte. **Ruiken** en meevoelen, zoals Jezus bij de opwekking van Lazarus. **Smaken**, de vreugde van onze burens, zoals Maria en Jezus in Kana.

✚ Zo groeide, vanuit de uitwisselingen, het thema van de Algemene vergadering van de Internationale Unie die straks in Rome wordt gehouden: **“Onze kwetsbaarheid omarmen op de synodale weg”**.

Of met de titel van deze inleiding : **“Kwetsbaarheid en synodaliteit : een paasweg!”**

In een interview bevestigt Dirk De Wachter – die ondertussen aan kanker lijdt – deze ervaring. “Mensen bekijken kwetsbaarheid als iets slechts, iets dat gevaarlijk is. Dat doen we, omdat we er bang voor zijn. Nochtans is kwetsbaarheid net één van de grootste talenten van de mens. Kwetsbaar durven zijn opent de weg naar contact en verbinding met mensen om ons heen. Kwetsbaar mogen en durven zijn zou dan ook wat meer in ons dagelijkse leven ingebeiteld moeten worden”. En hij haalt dan de woorden uit een lied van Leonard Cohen aan : “There’s a crack in everything, that’s how the light gets in” (Er is een barst in alles, dat is hoe het licht binnenkomt).

Zo zag ik bij de huisarts vorige week een aankondiging van een avond georganiseerd door het UZ in Gent en de universiteit rond het thema ‘Kwetsbaarheid’.

Met deze aankondiging : ‘ Hoe slagen we er toch in : leven alsof we onsterfelijk zijn en onze kwetsbaarheid negeren ? Tot ongeluk, ziekte of ander onheil ons bestaan op losse schroeven zet. Is mildheid een medicijn voor de broosheid

van het leven ? Sterkt het ons om te spreken over fouten en tekorten ? Moeten we onze kwetsbaarheid op afstand houden of omarmen?

Wie denkt vanuit kwetsbaarheid ziet de wereld anders.

3. Kwetsbaarheid en synodaliteit : de band ?

Op 14 maart ll. zijn we hierrond in ZOOM samengekomen. Met 460, van over geheel de wereld. Er waren 17 Engelse taalgroepen, 10 Spaanse (Latijns-Amerika), 9 Franse (Canada), Duitse, Italiaanse. Zelfs Korea en Japan waren aanwezig.

Onze kwetsbaarheid en die van anderen 'omarmen' :

- ✚ Dit is het wat Jezus vraagt aan Tomas. Zijn vinger in zijn wonden leggen om tot geloof te komen.
- ✚ Dit is het wat Jezus aan Petrus vraagt : 'bemint ge Mij ?'. Driemaal. Hij had hem driemaal verloochend.
- ✚ Dit is het voorbeeld dat paus Franciscus ons geeft
- ✚ Dit is de ontstaansgeschiedenis van onze congregatie : enkele mannen of vrouwen werden geraakt door wat rondom hen gebeurde – de noodkreten van kinderen, psychisch zieken, van ouderen. Ze hebben hen 'omarmd' en begonnen met onderwijs, opvang van weeskinderen, van kinderen met een handicap.

Uit de reacties van mede-religieuzen, wereldwijd halen we enkele krachtlijnen, waarin we ons kunnen erkennen :

- ✚ Vanwege het dalend aantal roepingen, gezondheid, financiële onzekerheid, de klimaatcrisis, de pandemie en zovele andere omstandigheden zijn we ons meer bewust geworden van onze kwetsbaarheid.

Haar omarmen wil zeggen : haar aanvaarden, ook al doet dit pijn en is dit een contrast met vroeger. Toen waren we sterk en in staat om anderen te helpen. Nu ervaren we onmacht en hebben we geen antwoorden of oplossingen op zak. Dit aanvaarden is een 'paasweg'. Zoals Paulus getuigt : wanneer we zwak zijn, zijn we sterk 'in Christus'.

- ✚ Kwetsbaarheid hoort bij het leven, maar dank zij de synodale weg die ons uitnodigt om met onze kwetsbaarheid samen op weg te gaan, kunnen we blijven 'leven geven'.

Wij zijn 'Kerk' zonder antwoorden, maar met het besef dat we elkaar nodig hebben. Alle charisma's. Onze kwetsbaarheid is een genadevolle uitnodiging tot meer openheid, tot dialoog. We wandelen samen, vanuit de ontmoeting, in verbondenheid met alle congregaties.

Onze kwetsbaarheid 'omarmen' met tederheid en compassie, kan maar wanneer wij dit samen doen.

- ✚ Kwetsbaarheid is een deur die we willen dicht doen, maar het is langs daar dat de nieuwheid van God kan binnenkomen. We moeten er samen doorheen en geloven dat er een omvormende kracht in zit.

We hoeven onze kwetsbaarheid niet te camoufleren, want de Heer wenst ze om ons om te vormen. Zwakte en kwetsbaarheid : ook zij kunnen gaven van de Geest zijn, ons geschonken om te groeien in menselijkheid en in geloof.

- ✚ Onze kwetsbaarheid vergroot ons vermogen om ons te laten raken en met anderen op weg te gaan, in onze congregatie, in de Kerk en de samenleving. Een synodale weg via ontmoeting, samenwerking, verbondenheid.

Zelf groeien in waarheid en authenticiteit om zo te leren luisteren, naar binnen toe en naar buiten toe. Luisteren om te begrijpen, om mededogen te leren en ons solidair te weten met hen die lijden.

'Omhelzen' wil zeggen : in de armen sluiten, in het hart sluiten, met empathie. 'Onder de arm nemen' om dicht bij elkaar te blijven, er te 'zijn', er te 'blijven', met de bereidheid om ons te laten bekeren. Zoals Maria Magdalena die zich bij het graf moest omkeren om Jezus als Verrezen te ontmoeten en te herkennen.

Besluit van dit eerste deel :

De leerlingen onderweg naar Emmaüs : zij zijn onze tochtgenoten.

De verrezen Heer die hen tegemoet komt, nodigt hen uit te vertellen wat hun hart bezwaart.

Hij luistert en dank zij hun openheid kan Hij hen niet alleen woorden van troost toespreken.

Hij helpt hen te begrijpen wat én waarom alles gebeurde.

En vooral Hij schenkt hen Zijn blijvende aanwezigheid, Zijn nabijheid bij het breken van het brood.

De synodale weg die ze samen hebben afgelegd heeft de twee leerlingen van binnenuit vernieuwd, zo krachtig dat ze terugkeren naar Jeruzalem – hun paasweg – om aan de anderen te vertellen wat ze meemaakten.

4. Synodaliteit : een levensweg... een spiritualiteit

Overleg en samen op weg gaan is niet vreemd aan ons. We hebben een lange traditie van kapittels, communiteitsvergaderingen en uitwisselingsmomenten. Een traditie die teruggaat tot het midden van de 13de eeuw, wanneer Etienne Harding, de 3de abt van Cîteaux, zijn Carta caritatis samenstelt, waarin hij voorstelt dat alle abten van de cisterciënzerklooster elk jaar in een generaal kapittel in Cîteaux zouden samenkomen, om de eenheid onder elkaar te bewaren. Het 'charter van de liefde', zo noemt hij het. Liefde is inderdaad de sleutel om te groeien in een synodale levenshouding.

De 'synodale' weg is bij uitstek een weg om te groeien in gemeenschapszin, in onderlinge verbondenheid. Vandaar de drie praktische tips van paus Franciscus : ontmoeten, luisteren en onderscheiden om te komen tot de 'eenheid in liefde'.

We kunnen ons de vraag stellen : hoe verloopt dit 'samen op weg gaan' in onze congregatie ? Waartoe nodigt de Geest ons vandaag uit ?

Deze 'synodale' weg die paus Franciscus vraagt aan geheel de Kerk, is een 'levenshouding', die tot in het concrete, dagelijkse leven reikt. Dit veronderstelt een aantal menselijke én spirituele houdingen.

4.1. Beginnen we met ons **mens-zijn**, dat we met elkaar delen, dààr waar we samen leven met de betrachtting 'gemeenschapsmensen' te zijn en steeds meer te worden.

✚ Van 'ik' naar 'wij' – van 'wij' naar 'ik'

Ontmoeten, luisteren, onderscheiden : de drie praktische acties die paus Franciscus voorstelt om wat hij noemt 'avontuur van de ontmoeting' aan te gaan, dit vraagt dat we de stap zetten van 'ik' naar 'wij'. Een 'wij' dat de verschillende 'ikken' integreert, een 'wij' dat het algemeen belang op het oog heeft. Een 'wij' waarbij elk 'ik' actief betrokken is en zich ook actief betrokken voelt. Dit veronderstelt : een openheid en een beschikbaarheid om meeverantwoordelijk te zijn en samen te bouwen aan wat goed is voor elkeen en voor het geheel

- Een openheid en een beschikbaarheid om mede-verantwoordelijk te zijn en samen te bouwen aan wat goed is voor elkeen en voor het geheel. We zijn allen samen verantwoordelijk voor het levensklimaat in de gemeenschap. Iemand die niet spreekt aan tafel of bij een uitwisseling – bv. uit reactie of uit kwaadheid. Dit strookt helemaal niet met een ‘synodale’ levenshouding.
 - Een bereidheid tot ‘delen’, tot ‘participeren’ : noodzakelijk om te kunnen dialogeren. Het is noodzakelijk dat men zegt wat men denkt, dat iedereen durft zeggen wat ze denkt, dat er een klimaat van openheid is dat uitnodigt tot spreken én luisteren.
 - Een bereidheid tot overleg. Iemand om raad vragen, wat je zinnens bent voorleggen aan je verantwoordelijke – het is niet minderwaardig of minder volwassen. Integendeel : het is juist ‘synodaal’.
 - Een appel tot loyaliteit. Eenmaal een beslissing genomen, dan aanvaard ik deze en zal ik er ook naar handelen. Het gebeurt dat er achteraf reacties komen : ‘Ik was niet akkoord, maar ...’
- ✚ Inter-afhankelijk willen zijn, durven zijn ... We hebben elkaar nodig; wij zijn voor elkaar verantwoordelijk; zorg dragen voor elkaar. Dit is de UBUNTU-levenshouding (men zegt wel eens dat dit het geschenk van Afrika aan de wereld is).
- UBUNTU : ik ben, omdat gij zijt / gij zijt – omdat wij zijn. (Doet ons denken aan Nelson Mandela, Desmond Tutu)
- ✚ Nederigheid, eerlijkheid, mildheid. Het zijn gaven van de Geest, noodzakelijk om hartelijk met elkaar om te gaan.
- ✚ Alles in het werk stellen om – waar we leven, werken, mensen ontmoeten – verbondenheid te bewerken. Waar er een synodale geest aanwezig is, daar is er gemeenschap, onderlinge zorg en meeleven. Daar leeft de ‘kleine goedheid’ van Emmanuël Levinas, waarmee we anderen gelukkig kunnen maken. Benedictus stelt in de proloog van zijn Regel de vraag : ‘ Wie wil geen goed en gelukkig leven ?’. Synodaliteit helpt ons daaraan te bouwen : voor onze gemeenschappen, voor onze wereld, voor onszelf. We zingen het zo dikwijls : ‘Ubi caritas, Deus ibi est’.

- ✚ Synodaliteit, vraagt om een nieuwe invulling van gezag en leiderschap. Dat is ook wat paus Franciscus verhoopt voor de Kerk, dat zij afstapt van het hiërarchisch gezagsmodel, maar kiest voor 'samen op weg gaan', als gedoopten, als vernieuwd Godsvolk.

Een nieuwe invulling voor gezag en leiderschap. Erkennen van dat wij kwetsbaar zijn, niet alwetend. Dienende levenshouding. Luisterend, open. Samen werken, dialogeren. Zich bewegend niet boven, maar te midden van de anderen. Zowel herder als leerling zijn. Nabijheid, beschikbaarheid, vertrouwen, wederkerigheid. Steeds voor ogen houdend het doel : de *communio*, de verbondenheid.

4.2. Synodaliteit, geworteld in ons geloof

- ✚ Het gaat om een appel tot verbondenheid en broederlijkheid, vertrekkend vanuit het geloof /besef dat we allen omringd worden door **Gods liefde**. Als gedoopten delen we in de opdracht om die liefde van God zichtbaar te maken onder ons en rondom ons.

Het gaat om een levensstijl, naar het voorbeeld van de **Drieëenheid**. Het zichtbaar maken van het mysterie van 'communio' zoals we dit beleefd zien tussen de Vader, de Zoon en de Geest. Het 'leven in gemeenschap' is een essentieel element van ons religieus leven. De Kerk in haar geheel wordt opgeroepen om een 'school van communio' te zijn. We hebben daar als religieuzen een belangrijke bijdrage aan te leveren.

- ✚ Een 'synodale levenshouding' groeit, verruimt en verdiept zich vanuit het **gebed**. Synodale mensen zijn contemplatieve mensen. Hoe kunnen we anders Gods bedoeling met de Kerk, met de wereld, met onze congregatie en met het religieuze leven op het spoor komen ? De vraag van paus Franciscus : ' Wat heeft de Geest ons te zeggen ?' Om dit te kunnen onderscheiden is het noodzakelijk dat

- er geluisterd wordt : naar de Schrift, het Woord van God.

- dat we leren zien en horen vanuit Gods mededogen en barmhartigheid en vanuit zijn verlossende aanwezigheid in Jezus Christus.
- Dat er zowel dankbaarheid is om Gods werkzame aanwezigheid onder ons, als hoopvol vertrouwen dat Hij die er gisteren was, er ook vandaag en morgen zal zijn.

Jezus afscheidswaarden in het evangelie van Matteüs : " Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van de wereld" (Mt. 28, 20)

Het vertrouwen in de werkzame aanwezigheid van de Geest.

Samen op weg gaan om te onderscheiden waarheen God ons leiden wil, betekent dat wij de weg 'open' laten :

- In onszelf, door eigen opvattingen en oplossingen los te laten zodat het 'nieuwe', 'ongekende' kan binnenkomen.
- Dat wij zonder vooroordelen kunnen luisteren naar de inbreng van de anderen. Want ook in hen leeft en werkt de Geest, ook in de groep die samenkomt (binnen het bestuur of de gemeente, binnen de parochieploeg of de pastorale werkgroep) en samen op weg gaat spreekt de Geest.
- Dat wij bereid zijn tot 'bekering' – tot loslaten – op onze stappen terugkeren, omwille van het welzijn van het geheel.
- Dat we bereid zijn om te ontvangen wat de Geest ons doorheen omstandigheden, medezusters wil meedelen.

Dat we leren leven in Gods tijd. Dit is niet altijd 'onze' tijd. Zijn 'nu' is niet altijd het onze. Alle tijd behoort Hem toe, Hij die de Alfa en de Omega is.

Paus Franciscus heeft in dit verband een dubbele oproep naar ons toe :

- Dat wij de toekomst zouden binnenlaten in ons nadenken over en in ons bezig zijn met het 'nu'. Het religieuze leven heeft als roeping, aldus de paus, te getuigen van Gods trouw, van Gods belofte van voltooiing.
- Dat wij de toekomst zouden 'bezoeken' – fréquenter / veelvuldig bezoeken, opzoeken. Dat we ons zouden laten 'ontmoeten' door de toekomst. Dit vraagt tijd en vraagt dat we er tijd voor nemen om te onderscheiden.

Het betekent ook dat we durven leven tussen het 'reeds' en het 'nog niet' – misschien is die tussenruimte oncomfortabel en is ze gevuld met onzekerheid. Maar dat we ons – in de Geest en door de Geest – zouden laten optillen over onze aarzelingen, onmacht en onzekerheden heen, vertrouwend op Gods belofte, als mensen van hoop. Dat we mensen 'in beweging' zouden blijven, te midden van een Kerk 'in beweging', synodaal onderweg.

Ik wil eindigen met twee citaten.

Aan het einde van zijn boek 'Geloof en godsdienst in een seculiere samenleving' verwijst kardinaal De Kesel naar de monniken van Tibherine, ontvoerd en omgebracht in april-mei 1996. Hij schrijft :

" In wat de gemeenschap van Tibherine heeft beleefd, licht iets op van wat de roeping van de Kerk is in onze sterk veranderde samenleving. Een bescheiden en kleinere Kerk, levend in de diaspora. Een Kerk die trouw is aan haar geloof en onbevangen zichzelf is. Maar ook een open Kerk, solidair met de vragen, de vreugden en de angsten van de mensen van deze tijd. Een Kerk die allereerst de vreugde uitstraalt van de schoonheid en het geluk te mogen leven in de eenvoud van het Evangelie. Getuigend van Gods liefde voor alle mensen. Een Kerk en christenen die zich inzetten voor een meer humane wereld, voor hen die arm zijn, ziek of eenzaam of in welke nood dan ook. Voor de zovelen die, spijs alle emancipatie en vooruitgang niet meetellen, slachtoffers van de globalisering van de onverschilligheid". (p. 96)

Het laatste woord is aan paus Franciscus, in zijn toespraak op 9 oktober 2021, bij de lancering van het synodaal project.

" Kom, heilige Geest, U die nieuwe tongen oproept en woorden van leven op onze lippen legt, behoed ons ervoor een 'museumkerk' te worden, mooi maar zwijgzaam, met veel verleden en weinig toekomst. Kom onder ons, opdat wij in deze synode-ervaring ons enthousiasme niet verliezen. Sta niet toe dat we ontmoedigd geraken, dat we de kracht van de profetie niet verminderen en niet afdalen in nutteloze en onvruchtbare discussies. Kom, Geest van liefde, open onze harten om uw stem te

horen. Kom, heilige Geest van heiligheid, vernieuw het trouwe volk van God. Kom, Schepper Geest, vernieuw het aanschijn van de wereld. Amen.

